

IKAR JE STAR POL STOLETJA

PAVLE ŠEGULA

19. in 20. septembra 1998 je IKAR praznovala petdesetletnico obstoja. Predsedstvo je spominsko svečanost domiselno povežalo z redno letno skupščino, ki je sledila 21. in 22. septembra. S tem je prihranilo čas in denar in tako pokazalo, da se organizacija ni odrekla svojim načelom iz prvih dni obstoja.

Kdor vsaj malo pozna silen razmah alpinizma in planinske dejavnosti med obema vojnama, si lahko predstavlja silno žejo po gorah, ki je po uničevalnem in ubijalskem vojnem obdobju 1939–1945 kljub vsakovrstnim medvojnimi naporom silila v gore ljudi vseh starosti, čeprav je bilo več kot pol Evrope v razvalinah in sta vsepovod vladala pomanjkanje in stiska za hrano.

Kot za druge se je vojna vihra končala tudi za nekaj avstrijskih in nemških alpinistov, reševalcev, ki so jo razmeroma varno preživeli v gorski sanitetni šoli vermahta – nemških oboroženih sil St. Johann im Tirol. Njihova naloga je bila, da izboljšajo tudi v švicarskih oboroženih silah. Njihova vojska je bila na položajih v gorah, kjer sicer ni imela opravka s krogami in boji, pač pa dosti sitnosti zaradi mraza in plazov.

Vse to znanje je sililo na dan takoj, ko so Avstrijo in Nemčijo zasedle zmogovite zavezniške sile. Obneslo se je v reševalnih akcijah v Avstriji, obetalo priložnost za zbliznanje med nedavnimi sovražniki, za poražence pa tudi možnost za izboljšanje vtisa pri zaveznikih. Naprave, ki so bile namenjene vojski Tretjega rajha, so se večkrat izkazale v prvih povojnih reševalnih posegih, tako npr. v dotlej nepredstavljeni, bliskoviti rešitvi dveh zaplezancev v težki smeri Schmidt-Kreps v Lalidererwand leta 1946; samo vprašanje časa je bilo, kdaj jih bodo gorski reševalci uporabljali tudi drugod po svetu.

Razvoj, ki je sledil, je prekosil pričakovanja največjih optimistov, sadov napredka so bili deležni tudi tisoči gornikov, ki so zabredli v težave v naših, slovenskih gorah. Veliko jih je preživelo po zaslugi nove opreme in metod reševanja, čeprav o Gorski reševalni službi ne vedo skoraj nič. Upam, da bo ta prispevek vsaj nekoliko odprl pogled na to malo znano področje našega vsakdanjika.

ZAČELO SE JE V AVSTRIJI

V zborniku *50 let mednarodnega reševanja 1948–1998*, osebnih beležkah in zapisnikih beremo: 1948 – Mednarodno zborovanje gorskih reševalcev v pogorju Wilder Kaiser in v Obergurglu v Avstriji, 28. 8.–3. 9. 1948.

518 Avstrijsko planinsko društvo vabi gorske reševalne

službe sosednjih držav na prikaz sodobnih naprav in metod reševanja, ki jih bo predstavila Avstrijska gorska reševalna služba na Steinerne Rinne v pogorju Wilder Kaiser in na ledeniku Rotmoosferner v Obergurglu.

Tehnično vodstvo je bilo v rokah **Wastla Marinerja** (A), **Ludwiga (Wiggerla) Grammingerja** in zdravnika **dr. Fritza Rometscha** (N). Predstavitev so se udeležili zdravniki in specialisti za reševanje v gorah: iz Nemčije Deutscher Alpenverein (DAV) in Bayerisches Rotes Kreuz – Bergwacht (BRK-BW), iz Francije Club Alpin Français (CAF) in Armée Française, iz Italije Club Alpino Italiano (CAI) in Alpenverein Südtirol (AVST), iz Avstrije Österreichischer Alpenverein (ÖAV) in Österreichischer Bergrettungsdienst (ÖBRD) in iz Švice Schweizer Alpenclub (SAC) in Schweizerische Armee. Dogovorjeno je bilo, da ustanovijo Delovno skupnost za usklajevanje gorskega reševanja v alpskem prostoru. Med udeleženci so bili poleg že omenjenih iz tehničnega vodstva še **dr. Rudolf Campell, Karl Frantz, dr. Schmidt-Wellenburg, Pinotti, dr. Güttner** in profesor **Félix Germain**.

Kot vidimo, si je IKAR izbrala prvo praktično mednarodno predstavitev nove opreme in metod reševanja v krogu tedanjih najbolj znanih evropskih gorskih reševalnih služb. Zakaj že takrat ni bila vabljen tudi naša GRS, ostaja uganka, ki si jo lahko razlagamo na več načinov: Francozi in Švicarji nas po tej plati še niso kaj prida poznali, Avstrijci in Nemci so nas zaradi vojne in še od prej imeli v slabem spominu, poleg tega so se Avstrijci nagibali k zamisli, da naj bi se tesneje povežale samo gorske reševalne službe tako imenovanih alpskih držav (Alpenländer). Nekaj je bila gotovo kriva tudi železna zavesa, ki se je takrat že zlovesče spuščala med ljudstva stare celine. Verjetno je tudi, da se je vabilo v tistih razgibanih časih po vojni izgubilo v kakšni pisarni, pri nas ali na tujem.

Vendar smo kljub temu še pred formalno ustanovitvijo IKAR že dobro vedeli drug za drugega in tako lahko pristvovali zasedanju, ki velja za ustanovno. Če namreč spet pogledamo v Zbornik IKAR, je za obdobje 1949 in 1950 zapisano naslednje:

»Mariner in Gramminger predstavlja opremo in metode reševanja v Garmischu, Münchnu in na sedlu Sellajoch. Člani Osrednjega odbora SAC pridejo na ogled v Innsbruck, kjer jim predstavijo opremo in postopke, ki jih je priporočil dr. Rudolf Campell. Sledi še več srečanj in usklajevalnih razgovorov, v katerih sodelujejo dr. Campell, Gramminger, Mariner, dr. Schmidt-Wellenburg in dr. Rometsch. – V beležki Wastla Marinerja manjka podatek, ki ga v svojem prispevku v PV 1951/290 »XII. Kongres UIAA na Bledu« navaja **Ivo Lukanc**. Kot predstavnik Jugoslavije v Mednarodni zvezi planinskih organizacij (UIAA) piše, da je »Generalna skupščina UIAA v Milanu leta 1950 ustanovila Mednarodni center za reševanje v gorah – Centre international de Secours Alpin (CISALP) s sedežem pri stalnem

Dr. Rudi Campell, prvi predsednik IKAR: preprost, nadarjen, neposreden in tovariški

uradu UIAA v Ženevi, čigar člani so samo »alpske države z dobro organizirano gorsko reševalno službo Avstrija, Francija, Italija, Jugoslavija, Nemčija in Švica«.

PRIPRAVE NA URADNO USTANOVITEV

Leta 1951 je odgovorni za Reševalno službo pri Osrednjem odboru SAC **dr. Brauchli** organiziral osrednji reševalni tečaj, ki ga je v Urnerbodnu vodil dr. Rudolf Campell. V vabilu W. Marinerju, L. Grammingerju in dr. F. Rometschu se prvič (spričo zgoraj navedenega prav nič nepričakovano) omenja »IKAR«. Na tem tečaju je bilo v Švici prvič prikazano reševanje z jeklenico.

ÖAV pošlje na 12. Generalno skupščino UIAA na Bled/YU skupino za predstavitev opreme in dela pod vodstvom Wastla Marinerja (zbornik navaja predstavitev v času 1949–1950, kar je v protislovju z našimi dokumenti (glej Ivo Lukanc, PV 1951/289) in dokumenti iz arhiva UIAA). Sodobniki, veterani našega alpinizma in redki reševalci, med njimi **Marjan Keršič-Belač**, vedo povedati, da so se z novimi napravami in postopki seznanili na tečajih v Avstriji in doma. Tak tečaj je bil pri nas – po dnevniških zapiskih alpinista **Janeza Krušica** – od 3. do 5. maja 1951 na Vršiču, kjer so novosti prikazali avstrijski gorski reševalci (ÖBRD Graz).

Leta 1952 je W. Mariner predstavil avstrijsko opremo za reševanje v gorah reševalcem AVST in CAI.

Leta 1953 je novi šef Reševalne službe Osrednjega odbora SAC **dr. Brandt** na Kleine Scheideggu ponovno organiziral osrednji tečaj švicarske gorske reševalne službe, ki sta ga vodila njena inštruktorja **Steuri** in **Friedli** z Grammingerjem in Marinerjem.

Leta 1954 je Savojski smučarski klub v Courchevelu priredil tekmovanje gorskih reševalcev v veččinah transporta ponesrečenca v zimskih razmerah. Sodelovala so moštva iz Avstrije, Francije, Italije, Nemčije in Švice. V Chambéryju je bila ustanovljena Mednarodna

družba za travmatologijo smučanja in medicino zimskih športov (SITEMSH).

Iz tega leta je na voljo tudi akt izvršnega odbora UIAA, po katerem naj bi se IKAR na predlog francoskega predstavnika **Luciena Deviesa** vključila v UIAA, vodil pa naj bi jo Wastl Mariner.

Leto 1955 se je začelo z vabilom gorskih reševalnih služb AVST in CAI. Tudi GRS pri PZS je poslala vabilo za udeležbo na tečaju GRS v Julijskih Alpah.

Potekale so predpriprave na uradno ustanovitev IKAR. Iz kratkega pregleda zgodovine IKAR (IKAR – Geschichte), ki ga je (skoraj gotovo) napisal Wastl Mariner, sledi, da so se o tem pogovarjali 19. maja 1955 v Boznu, o čemer obstaja izčrpen zapisnik, ki pa nam, žal, ni na voljo.

Že 12. junija 1955 je predsednik UIAA grof **Egmond d'Arcis** v času generalne skupščine UIAA v Münchnu sklical sejo o ustanovitvi IKAR. Udeležili so se je predstavniki Avstrije (Wastl Mariner), Francije (Lucien Devies), Italije (**dr. Ugo di Valepiana**), Jugoslavije (**dr. Miha Potočnik**), Nemčije (Ludwig Gramminger in Karl Frantz) in Švice (**Edmond Brandt**). Pristostvovalo je več gostov – udeležencev generalne skupščine UIAA.

Predsednik d'Arcis je uvodoma poročal o razgovorih s predstavniki Mednarodnega Rdečega križa, ki so si tiste čase prizadevali za tesnejše sodelovanje z gorskimi reševalnimi službami v želji, da prispevajo k njihovega uspešnejšemu delu. D'Arcis sodelovanje odločno odklanja: države in nacionalne reševalne službe imajo polno pravico, da o tem odločajo same.

Wastl Mariner je poročal o pripravah na ustanovitev komisije. UIAA je leta 1954 sklenila, da aktivira komisijo za reševanje v gorah, v kateri naj bi bili izključno strokovnjaki. Dodal je, da se to dejansko že izvaja od leta 1948 naprej, čeprav komisija formalno še ne obstaja. Novosti so bile predstavljene v vseh alpskih deželah in so bile povsod z odobravanjem sprejete. Reševalci vseh dežel so po temeljitih razgovorih pripravljeni, da delo nadaljujejo v komisiji UIAA pod pogojem, da bo njihovo delo samostojno. Zahvalil se je za predloge predsednika Fédération Française de la Montagne (FFM) Luciena Deviesa, ki je med razpravo zastopal stališče, naj število članic ne gre v širino, s čemer so se prisotni strinjali pod pogojem, da mora biti dana možnost povezave in sodelovanja z vsemi reševalnimi organizacijami.

USTANOVNA SKUPŠČINA

Na seji je bil pripravljen imenski predlog za člane komisije. Iz vsake dežele članice naj bi bila v njej po dva predstavnika, strokovnjak-reševalec in zdravnik, usposobljen za reševanje v gorah. Predstavniki Jugoslavije naj bi bil dr. Miha Potočnik, GRS pri PZS pa naj bi čimprej predlagala še reševalca – zdravnika.

Wastl Mariner se je nato odrekel funkciji predsednika in predlagal, naj to mesto prevzame dr. Rudi Campell, odličen reševalec, ki ima izkušnje z vodenjem mednarodnih srečanj in tekoče obvlada jezike. Lucien De-

viesu predlog ni ugajal, zato so dokončno odločitev odložili.

Končno je Wastl Mariner na kratko orisal še naloge komisije. Nadaljevali in poglobili naj bi praktično sodelovanje, poenotili naprave, tehniko in postopke GRS v celotnem alpskem prostoru, kjer naj bi potekala tudi skupna srečanja in vaje vključno s krajevnimi tečaji, na katerih bi izmenjavali znanje in izkušnje. Lucien Devies je predlagal, da bi pritegnili tudi letalskega strokovnjaka in s kolegom Félixom Germainom, šefom gorske reševalne službe CAF, obljubil, da bosta v Franciji poiskala primerne kandidata.

S tem so bile priprave končane. Wastl Mariner je že septembra 1955 povabil delegate vseh šestih alpskih dežel na ustanovno skupščino IKAR, ki naj bi bila na Grödnerjochu, vendar je na protest CAI odpadla, ker je sklicatelj poleg CAI posebej vabil še AVST. Napetosti pa so se ob pomoči Švicarjev sčasoma ublažile.

29. in 30. oktobra 1955 je bila ustanovna skupščina IKAR v Boznu (Bolzano) na Južnem Tirolskem v Italiji. Delegati so bili: iz Avstrije Wastl Mariner, referent za reševanje v gorah pri ÖAV, in **dr. Gerhard Flora**, načelnik postaje ÖBRD Innsbruck; iz Francije **Gilbert Robino**, zastopnik FFM in CAF; iz Italije **dr. Gerhard Mayer**, AVST; iz Jugoslavije dr. Miha Potočnik in **dr. Andrej Robič**, GRS pri PZS; iz Nemčije Ludwig Gramminger, Karl Frantz in dr. Fritz Rometsch kot zastopniki BRK BW ter **Oscar Kramer**, referent za reševanje v gorah pri DAV, in iz Švice dr. Edmond Brandt in dr. Rudi Campell, SAC. **Dr. Scipio Stenico**, zastopnik CAI, se je opravičil, pač zaradi pritiska politike; na Tirolskem je bilo tisti čas – kot se spominjamo – dokaj vroče. Tirolci so se pač trdovratno in uspešno borili za svoje narodnostne pravice in dosledno avtonomijo.

Od UIAA imenovani predsednik komisije Wastl Mariner, ki je odprl skupščino, je takoj na začetku predlagal, da predsedstvo prevzame dr. Rudi Campell. Ta je soglasje delegatov sprejel z zahvalo in zagotovil, da se ne bo ukvarjal s *papirnat* vojsko. Imeti hoče tudi pravico do lastnega mnenja in poleg glasu v razpravi pravico do odločitve, kadar bo glasovanje neodločeno. Komisijo je opredelil kot združenje, ki naj poenoti in izboljša reševanje v gorah na območju Alp ter preučuje in rešuje vse probleme. Komisija ni organ UIAA, delovala bo samostojno in neodvisno, vendar pa bo z njo ostala v stikih. Težnja UIAA, da bi se ji IKAR pridružila, četudi kot povsem avtonomna komisija, je bila še dolgo živa. Predsedniki IKAR so se večkrat srečevali s predsedniki UIAA in razpravljali o tej želji, vendar niso popustili in tako je ostalo vse do danes.

Delegati so nato obravnavali nujna organizacijska vprašanja. Sklenjeno je bilo, da se komisija imenuje Mednarodna komisija za reševanje v gorah (Internationale Kommission für alpinen Rettungswesen), s kratico IKAR. Vsaka članica ima en glas in prispeva del sredstev za kritje stroškov, delo pa bo urejeno s poslovníkom. Za stroko bodo skrbele podkomisije: 1) za razvoj reševalne opreme in tehniko reševanja, 2) za medicin-

Erich Friedli, drugi predsednik IKAR

sko pomoč v gorah, 3) za plazove in lavinske pse, 4) za letalsko reševanje, 5) za zveze in obveščanje med reševanjem, 6) za vzgojo in učne pripomočke, 7) za mednarodne stike, 8) za stroške reševanje. Število podkomisij ni bilo omejeno, nastajale in odmirale naj bi po potrebi.

Skrb glede podkomisije za letalsko reševanje so ustanovitelji naložili francoskim in švicarskim predstavnikom, ker sta Francija in Švica imeli največ možnosti in izkušenj.

Glede podkomisije za plazove so menili, da morda sploh ne bo potrebna, ker so se s šolanjem lavinskih psov takrat zelo intenzivno ukvarjali v Švici in Nemčiji, kamor naj bi odhajali na tečaje vodniki iz drugih držav. Tudi tu velja opomniti na podatke Iva Lukanca v njegovem že omenjenem članku v PV 1951, iz katerega se da sklepati, da je bila UIAA tesno povezana z Inštitutom za raziskave snega in plazov EISLF na Weißfluhjochu nad Davosom v Švici in je v povezavi z njim prav tam organizirala tudi mednarodne tečaje o snegu in plazovih, med njimi tudi tistega med 7. in 13. 12. 1947, katerega se je udeležil **dr. Francè Avčič** in kasneje napisal imeniten članek »Sneg in plazovi«, ki ga je objavil PV 1951/1–27. To sodelovanje je po svoji ustanovitvi nadaljevala IKAR.

Podkomisijo za reševalno opremo in tehniko reševanja so imeli, razumljivo, na skrbi specialisti iz Avstrije in Nemčije.

Podkomisijo za medicinsko pomoč v gorah naj bi oblikovali in krmarili zdravniki – člani IKAR.

To bi bil v grobih obrisih opis formalne ustanovne skupščine IKAR. Nasledniki ustanoviteljev pa so sklenili, da se – glede na navedeno – *kot pravo leto* rojstva upravičeno lahko smatra leto 1948. Hribovci pač na-

vadno nismo uradniki, za formalnosti se ne brigamo dosti, še zlasti, če organizacijo na ta način lahko za nekaj let postaramo, kot si je to lahko privoščila IKAR in je tako že letos praznovala petdesetletnico.

OBRAČUN DELA IN SODELOVANJA

Predsedstvo IKAR je sklenilo, da letno skupščino skličejo v naselju Obergurgl na Tirolskem, kjer so se leta 1948 prvič sešli ustanovitelji. Uvodni del srečanja naj bi bil bolj slovesen kot ponavadi. Povabili naj bi še živeče ustanovitelje, nekaj dolgoletnih in zaslužnih članov, in pripravili zbornik z najpomembnejšimi osnovnimi podatki o nastanku in delu IKAR. Poleg tega naj bi gorske reševalne službe držav ustanoviteljic, vsaka v svojem jeziku, opisale vtise o prehojeni poti. Ta zaslužna dolžnost je doletela tudi GRS Slovenije, zato sva s tedanjim načelnikom **Danilom Škerbinekom** pripravila naš prispevek s prevodom, da bi bil razumljiv tudi drugače govorečim. Predstavljam ga, nekoliko prirejenega in dopoljenega z nekaterimi novimi izsledki, tudi bralcem Planinskega vestnika.

»Slovenska GRS v IKAR ni vstopila brez izkušenj. Naši gorski vodniki so reševali že konec 19. stoletja bodisi samostojno, bodisi v okviru Reševalnega odbora DÖAV. Po svoji ustanovitvi dne 16. junija 1912 je GRS sledila razvoju gorskega reševanja v alpskih deželah in od tridesetih let dalje predvsem po zaslugi **dr. Bogdana Breclja** uporabljala tudi tedanja v Avstriji in Nemčiji uveljavljeno opremo. Na generalni skupščini UIAA v Zermattu leta 1939, devet dni pred začetkom druge svetovne vojne, je bila GRS pohvaljena za uspešno delo.

Od ustanovitve naprej nobena skupščina IKAR – z izjemo osemindvajsete v Banffu, Kanada – niti večina strokovnih srečanj ni potekala brez udeležbe GRS pri PZS. V petih desetletjih so se zvrstile takole: 1948 – Wilder Kaiser in Obergurgl, A; 1949–1953 predstavitev opreme v evropskih alpskih deželah Avstriji (A), Franciji (F), Italiji z Južno Tirolsko (I), Jugoslaviji (J), Nemčiji (D) in Švici (CH); 1954 – Chambery, F; 1955 – Bozen, I; 1956 – Pontresina, CH; 1957 – Baden bei Zürich, CH; 1958 – Olten, CH; 1959 – Marinelli Hütte, I; 1960 – Garmisch-Partenkirchen, D; 1961 – Thun, CH; **1962 – Erjavčeva koča, Vršič, J**; 1963 – Torino, I; 1964 – Chamonix, F; 1965 – Davos, CH; 1966 – Bad Ragaz, CH; 1967 – Pontresina, CH; 1968 – Rifugio Monzino, I; 1969 – Luzern, CH; 1970 – Kleine Scheidegg, CH; **1971 – Bled, J**; 1972 – Chamonix, F; 1973 – Innsbruck, A; 1974 – Stary Smokovec, ČSSR; 1975 – Aosta, I; 1976 – Außerberg, CH; 1977 – Chamonix, F; 1978 – Kleine Scheidegg, CH; 1979 – Marling/Merano, I; 1980 – Berchtesgaden, D; **1981 – Bovec, J**; 1982 – Banff, Can; 1983 – Rudolfshütte, A; 1984 – Malbus, FL; 1985 – Flaam, N; 1986 – Lecco, I; 1987 – Mégève, F; 1988 – Gunten, CH; 1989 – Garmisch-Partenkirchen, D; 1990 – Naturns, I; 1991 – Jaca, E; 1992 – Windischgarsten, A; **1993 – Kranjska Gora, S**; 1994 – Autrans, F; 1995 – Geiranger, N; 1996 – Karpacz, P; 1997 – St. Vincent/Aosta, I; 1998 – Obergurgul, A.

Vodjo naše delegacije, načelnika GRS pri PZS dr. Miho Potočnika, je leta 1965 nasledil **Albin Vengust**, tega pa leta 1983 dipl. inž. Danilo Škerbinek. Letos, septembra 1998, je slovensko delegacijo vodil novi načelnik, **dipl. inž. Dušan Polajnar**. Delegati v podkomisijah oziroma kasnejših strokovnih komisijah IKAR so bili vsakokratni načelniki podkomisij v Komisiji za GRS pri PZS, le v komisiji za letalsko reševanje navadno pilot in reševalec letalec.

Slovenska GRS je organizirala več skupščin IKAR v Jugoslaviji: na Vršiču (1962), Bledu (1971), v Bovcu (1981), delovni obisk pri GSS Bosne in Hercegovine na Jahorini (1966), sejo podkomisije za reševanje iz plazov na Voglu (1965) in 5. konferenco o nesrečah v plazovih na Bledu (1971). V samostojni Sloveniji je bila skupščina IKAR v Kranjski Gori (1993).

Primerno je, da se ob jubileju vprašamo, kakšna je korist tega sodelovanja, kaj smo dobili, kaj dali.

Slovenija je majhna dežela. V primerjavi z drugimi je pri nas malo nesreč. Potemtakem je še kako koristno član-

Martin Schori, tretji, sedanji predsednik IKAR

stvo v mednarodni organizaciji, ki ima obsežnejše zaledje in izkušnje. Ocene temeljijo na neprimerno večjem številu podatkov in imajo s statističnega vidika večjo težo. Medtem pa med vzroki nesreč v glavnem ni razlik razen tistih, ki jih pogojujejo značaj gorstev in klime ter dejavnosti planincev.

Možne so statistične primerjave vzrokov nesreč in izbira varnostnih ukrepov, možna je neposredna izmenjava mnenj in razprava bodisi na sejah komisij IKAR, bodisi posamič s specialisti po izbiri in potrebi. V tem sodelovanju ni – kljub avtoritetam – nihče nujno vnaprej proglašen za profesorja ali vajenca. Vsak dá vse, kar ve in premore, in enako tudi sprejema. Od razmer in razvoja dogodkov pa je odvisno, kdaj kdo kaj dá ali dobi.

Ludwig-Wiggerl Gramminger, desetletja stober nemške Bergwacht, začetnik IKAR, plemenita duša, iznajditelj reševalnih pripomočkov

KAKOVOSTNI ZNAK UIAA ZA OPREMO

V organiziranosti IKAR so se hitro pokazale prednosti specializacije, zato ji je v sedemdesetih letih z uvedbo podkomisij sledila tudi GRS. Ves čas obstoja IKAR sta

tipični in hvalevredni podjetnost in hiter prehod od besed k dejanjem, ki ju morajo spodbujati vse njene članice in jima – hočeš, nočeš – tudi slediti.

Naj na tem mestu omenimo predlog GRS pri PZS za vzajemno brezplačno reševanje (Bozen 1955, Pontresina 1967), ki so mu sledili dvostranski dogovori z Avstrijo, Italijo, Južno Tirolsko in Nemčijo. Podobna akcija je bila akt o preletu meje pri reševanju s helikopterjem (1969), ki mu je bila med drugim zgled reševalna akcija avstrijskega helikopterja v Martuljski skupini Julijskih Alp v Sloveniji (1965).

Na rednih tečajih, simpozijih in seminarjih specialistov že od vsega začetka poteka dosledna menjava znanja in izkušenj na ravni IKAR, držav in na lokalnih ravneh. GRS odlično sodeluje z reševalci Furlanije-Juljske krajine, Koroške, Štajerske in Bavarske. Po zaslugi IKAR sodelujejo tudi Služba za sneg in plazove HMZ, Lawinenwarndienst avstrijske Koroške in Servizio Valanghe Udine Furlanije-Juljske krajine.

Redni zbori in specialne prireditve IKAR so priložnost za vse, posebno za državo organizatorko in neposredne izvajalce, ki lahko pokažejo svojo pripravljenost, način dela in težnje. Pri demonstraciji reševanja in delno na srečanjih strokovnih teles lahko v živo sodelujejo posebej zainteresirani člani dežele gostiteljice.

Klasično reševanje ostaja in se razvija praviloma brez velikih pretresov, a nikoli ni brez napredka in novosti. IKAR je v prizadevanjih za visokokakovostno opremo dokaj uspešno pritegnila tudi industrijo in obrtnike ter

Suhi vrh

Nizke megle visijo nad mano, ko se iz Stran v vlažnem januarskem popoldnevu zaženem naravnost gor v nanoška pobočja. Takoj nad vasjo se prerinem skozi velike šipkove grme, še polne rdečih glav, ki kar žarijo v mračnosivem dnevu. Zelo spolzko je, še posebej, ko gori v strmem pobočju izginem v meglo. Med skalnimi rogji in čvrstim drevjem se brž dvignem prav do roba. Mimogrede še prav grdo spodrsnem in pot nadaljujem z bolečim kolonom.

Pa brž pozabim nanj, saj kmalu zatem na izjemno razglednem mestu že pokukam iz megle, ki je sicer razdeljena v dve plasti – nad mano, nekaj nad tisoč metri, je že spodnji rob naslednje.

Dan se nagiba v večer in megleni zaliv pod menoj, ki se zlije z rdečerjavim, še neodpadlim listjem bukovih gozdov, je nepozaben. Popolno tišino zmotijo le predirni kriki dveh krokarjev, ki lahko prijadrata od nekod. Samotna cerkva sv. Brikcija je ravno potopljena v meglo. Gozd v megleni belini tako izrazito izstopa, da je nevarjenemu takih kontrastov pri duši kar malce čudno – hkrati praznično, a vendarle nekam tesnobno. Tam, nekje v daljavi, preko Razdrtega, v vsej skrivnostnosti oranžnih odtentov žari večerno nebo slovenskega Primorja.

Skalni rob, ki na levi strmo prepada v globino, me vodi naprej, proti vrhu Maja. Desno v neznane samote med glo-

bačami izginjajo nepregledni, rahlo zasneženi gozdovi, ki počasi tonejo v noč. Še vedno se držim robu, ko pa ga pri naravnem oknu, ki preluknja steno, zapustim, prebodem zgornje megleno pokrivalo in izginem v njem. Pot poznam in med skalami in strohnelim debli sem v kratkem vzponu brž na Suhem vrhu.

Bliza se noč in vse je tiho in samotno. Spustim se do ceste in v gluhem večeru glasno odmevajo moji koraki mimo lovske kočice tja proti nanoškim robovom. Kar po bližnjici jo uberem in se po markirani skalni poti spet izvijem iz objema megla. V že gostem mraku posedim pred belo cerkvico sv. Brikcija in užijem vesoljni mir trenutka. Sapice so utihle v umirajočem večeru in stara umetelna vrata izžarevajo ne navadno toploto. Skozi pajčevino na oknu se ozrem na mračen oltar – le še nekaj uvelega zelenja je ostalo od Božiča in sveče so dogorele. Visoko nad menoj se skalni robovi stapljajo s sivim nebom in naznanjajo noč. Skozi čistino pred cerkvico še prihaja nekaj svetlobe, gozd pa je že utonil v večerni mrak.

Po vlažni poti, med drobcenimi potočki, ki se cedijo od vsepovsod, se spustim v dolino. V Stranah so že prižgane luči, in hlevih se oglašajo živina – spet sem sredi življenja, med svetlobo prazničnih dni, v vsakdanjosti.

Popoldanski trenutki samote so bili tako lepi, da se še sredi Postojnskega polja oziram nazaj, v noč, ki je medtem že zajela tiste strme robove nad vasjo.

Marjan Bradeško

bistveno prispevala k uvedbi kakovostnega znaka UIAA za gorniško opremo.

Brez IKAR bi slovenska GRS gotovo ne bila že konec leta 1967 uvedla letalskega reševanja in tudi prvega letalskega reševanja po nesreči v plazu pod Mojstrovko bi najbrž ne bilo že 24. 3. 1968. Tudi kasnejši razvoj letalskega reševanja v GRS je močno vezan na IKAR; mednarodnih strokovnih srečanj se v različnih deželah udeležujejo tudi naši reševalci letalci in piloti.

Medicina je v GRS od nekdaj na prvem mestu. Prvi predsednik IKAR dr. R. Campell je kot iznajdljiv ljudski zdravnik s sodelavci iz vseh dežel skrbel za dobro prvo in medicinsko pomoč. Sedanji podpredsednik IKAR **dr. G. Flora** organizira v okviru IKAR že od leta 1971 mednarodne kongrese zdravnikov gorskih reševalnih služb v Innsbrucku, na katerih pogosto z referati sodelujejo tudi zdravniki in kdaj celo kak laik naše GRS. Zagotovljena je možnost redne menjave izkušenj in novih spoznanj. Po vsakem srečanju je na voljo zbornik z referati in razpravami.

Skupaj z Mednarodno Fondacijo Vanni Eigenmann (FIVE) ima IKAR nesporne zasluge za velik napredek in praktične raziskave na področju varstva pred snežnimi plazovi. Marsikje, vstevši Slovenijo, je IKAR s FIVE pripomogla k nastanku služb za sneg in plazove in k uvedbi opozoril na nevarnost snežnih plazov – lavinskih biltenov. Njuna zasluga so evropska lestvica nevarnosti plazov, razvoj in uvedba lavinske žolne, razvoj odsevnika in iskalnika Recco, spodbujanje pri razvoju in ocenjevanje lavinskega balona ter drugih pripomočkov za iskanje zasutih v plazju. S sodelovanjem IKAR je nastajala poljudna in zahtevnejša strokovna literatura, med drugim na našo pobudo razlagalni slovar o snegu in plazovih. IKAR je s FIVE organizirala simpozija v Davosu (1963) in Suldnu (1975), Inštitutu za raziskave snega in plazov (EISLF) v Davosu pa dala pobudo za tečaje o plazovih in reševanju iz njih, ki so se jih udeležili tudi številni inštruktorji in drugi člani GRS. Nekateri člani GRSS so z referati sodelovali na mednarodnih strokovnih simpozijih o snegu in plazovih v Evropi in drugod.

Ne le navedeno, tudi uvedbo brezžičnih zvez in še kaj so reševali na pobudo ali s podporo IKAR. O delu in plodovih sodelovanja z IKAR bi lahko napisali zajetno študijo.

Slovenski gorski reševalci želimo, da bi nas IKAR še naprej domiselno in uspešno združevala in prispevala k večji varnosti v gorah.«

SLAVNOSTNA JUBILEJNA SKUPŠČINA IKAR

Predsedstvo IKAR se je v sodelovanju z Avstrijskim planinskim društvom in Gorsko reševalno službo Avstrije odločilo za slovesnejši uvod v letošnjo 50. jubilejno skupščino IKAR. Delegati in častni gostje smo se zbrali v Obergurglu že 19. septembra zvečer, da bi se na uvodnem sestanku najprej »prešteli in obnovili znanstva«. Sicer pa to niti ni bilo kdovekako potrebno, saj smo skupščin IKAR vajeni.

V tem slogu je bilo tudi srečanje s prijatelji. Nekateri so

Wasti Mariner, začetnik IKAR, v prijateljskem pomenku z dr. Miho Potočnikom, vodjo slovenske in jugoslovanske delegacije – ustanovnim članom IKAR

pri visoki starosti nad osemdeset let še neverjetno dobro ohranjeni in trdni, nekateri še plezajo in smučajo po tritisočakah. Nekaterim usoda ni bila tako mila; bolj ali manj so nam opešale oči in moči, k sreči pa razum in spomin še delujeta in imeli smo si marsikaj povedati. Nosilci srečanja leta 1948 so že pomrli, od udeležencev ustanovnega srečanja iz leta 1955 smo srečali dr. Gerta Mayerja in – pri polnih močeh – še razmeroma mladega dr. Gerharda Floro. Precej je bilo nekdanjih članov podkomisije za reševanje iz plazov, pa tudi drugih. Nekateri se, žal, niso odzvali vabilu, družbe pa vseeno ni manjkalo, pošteno nam je primanjkovalo časa.

Svečanost se je naslednjega dne nadaljevala – z mašo, ki jo je v Piccardovi dvorani v nemškem, angleškem, francoskem in italijanskem jeziku bral avstrijski škof **Reinhold Stecher**. Zame, ki sem bil poslednjič pri maši na sveti večer leta 1944 v Črnomlju kot partizan, gojenec 7. radiotelegrafskega tečaja pri oficirski šoli NOV in POS s tovariši tečajniki in komisarjem, je bila ta sodobna maša precejšnje presenečenje, tako rekoč zanimiv, dokaj posveten samogovor škofa, ki je goreč gornik in najbrž tudi dober alpinist. Razvijal je misli na izhodiščih besedila o usmiljenem samaritanu, kar gorski reševalci v najzlahtnejšem pomenu besede tudi so. Izvajanja so dopolnjevali zvoki harfe. Na koncu so primaknili nekaj besed tudi predsednika IKAR in ÖBRD, funkcionarja ÖAV, župana iz Obergurgla in predstavnik Mednarodnega združenja gorskih vodnikov.

Popoldne je bila demonstracija avstrijskih gorskih reševalcev, ki je bila – če primerjamo film o predstavitvi

opreme in vajah iz Obergurgla in Wilder Kaiserja leta 1948 – zgovoren prikaz napredka in uvod v strokovni del zasedanja IKAR 1998.

Demonstratorji so prikazali reševanje z žičnice s klasičnim in helikopterskim posegom z vitlom in vrvo ter reševanje z gorskimi nosili in improvizirano reševalno žičnico s skalnega brezpotja. Opazovalcev in pohval ni manjkalo.

Svečani del smo zaključili z večernim tovariškim kramljanjem, naslednji dan pa se je že začelo delo v komisijah.

V spominu na 50-letnico IKAR bo ostala tudi bogata alpinistična in reševalna oprema, ki so jo v času

skupščine razstavljale vodilne firme, ne nazadnje pa tudi izčrpno, z diapozitivi spremljano predavanje **dr. Konrada Spindlerja**, strokovnjaka Instituta za prainzgodnjo zgodovino z Univerze Innsbruck o ledenem možu – Ötziju, ki ga je led na komaj petnajst kilometrov oddaljenem ledeniku tristo metrov pod Hauslabjochem na meji med Avstrijo in Italijo več tisoč let varoval in ohranil pred razpadom in branil pred radovednimi pogledi.

Nekdo je tisto davno smrt komentiral z zanimivo mislijo: »Če bi takrat obstajal IKAR, bi ledenega moža in tega predavanja najbrž ne bilo, saj bi mu reševalci gotovo pomagali in ga rešili.«

ODŠEL JE LEGENDARNI OSKRBNIK ČEŠKE KOČE NA SPODNJIH RAVNEH NAD JEZERSKIM

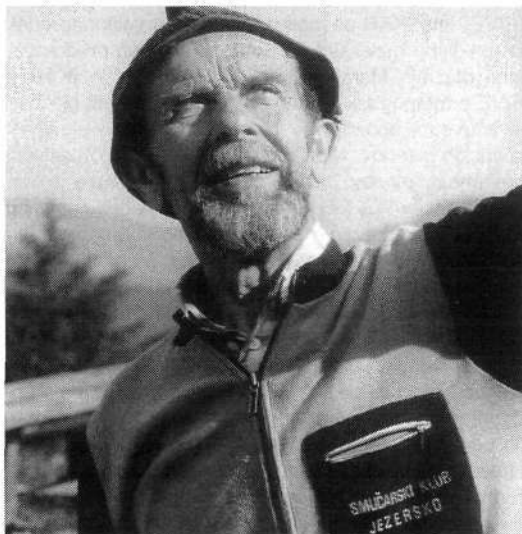
IN MEMORIAM: ANDREJ KARNIČAR

MARJAN RAZTRESEN

Nekaj dni po letošnjem Velikem šmarnu, 18. avgusta, so številni Jezerjani na zadnjo pot na jezersko pokopališče pospremili svojega rojaka **Andreja Karničarja**, legendarnega oskrbnika Češke kočice na Spodnjih Ravneh pod severnim ostenjem Grintovca, čevljarja po osnovnem poklicu, ki ga je podedoval po svojem očetu, ter gornika in večnega popotnika po nemirnih prostranstvih nenavadnih preišljevanj po duši, kar je kot potomec podgorskih Keltoev nemara prinesel s seboj na svet.

Rodil se je 25. novembra 1923 v eni od starejših jezerskih družin kot eden od šestih otrok, treh sinov in treh hčera, Jezerjanu **Francu**, po domače **Šuštarju**, in njegovi ženi **Ivani**, po domače **Mahlarjevi**, rojeni Virnik, na Zgornjem Jezerskem. Tudi njegov oče je bil čevljar po poklicu, ker je bila to pač življenjska nuja. Kot otrok je Andrej rad posedal v očetovi čevljarski delavnici posebno takrat, ko je imel ta obiske: njega dni so taki obiski nadomeščali televizijo, radio in časopise, saj so takrat drug drugemu tako pripovedovali novice in še marsikaj zanimivega iz družbenega življenja. Z odprtimi usti, kot je pozneje večkrat pripovedoval svojim otrokom, je poslušal jezerske nove in prastare štorije in se začel seznanjati z izročilom svoje doline, v kateri so se hkrati začele njegove prve poti v gore nad njo.

Sredi tridesetih let je bilo Jezersko znamenito naravno zdravilišče, kjer je marsikateri domačin živel od turizma – otroci so, na primer, v sezoni nabirali borovnice in jagode in jih prodajali hotelirju v Kazini ali turistom. Ko je bil Andrej star kakšnih deset let, ga je župnik **Gostiša** naprosil, naj njegove goste pelje do Češke kočice. Mnogo pozneje, ko je bil že oskrbnik v tej koči, je oče Andrej svojim otrokom nekajkrat dejal, kako lep poklic da je gorsko vodništvo – »čudovito je ljudi voditi po gorah in se ob večerih vračati v planinska zavetišča ali v doline, biti oskrbnik take kočice v gorah pa tudi ni slabo«.

Andrej Karničar, kot so ga zadnja leta poznali obiskovalci Češke kočice

živeti, so ga dali v uk za čevljarja, toda preden je končal to šolanje in dobil spričevala o opravljenem mojstrskem izpitu, se je začela druga svetovna vojna; najprej so ga Nemci poslali na prisilno delo, potem so ga mobilizirali v nemško vojsko in ga poslali na rusko fronto, kjer je bil ranjen. Konec vojne se je skupaj s številnimi premaganci znašel na Koroškem, v političnem taborišču nove Jugoslavije v Šentvidu nad Ljubljano pa je hudo zbolel za tifusom. O tem sicer pozneje ni hotel nikoli nikomur pripovedovati: naj trpljenje ostane pozabljeno, je dejal, naj pridejo na dan bolj svetle strani življenja.

Potem se je le vrnil na svoje Jezersko in hotel nadaljevati, kjer je ob začetku vojne obstal – hotel je nadaljevati čevljarsko obrt. Vendar mu ni bilo usojeno: to bi bilo zasebništvo, kapitalizem torej, in ker mu tega niso